

2021/2180(INI)

15.3.2022

ARVAMUS

Esitaja: petitsioonikomisjon

Saaja: kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjon

õigusriigi olukorda käsitleva Euroopa Komisjoni 2021. aasta aruande kohta
(2021/2180(INI))

Arvamuse koostaja: Isabel Benjumea

PA_NonLeg

ETTEPANEKUD

Petitsioonikomisjon palub vastutaval kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjonil lisada oma resolutsiooni ettepanekusse järgmised ettepanekud:

1. rõhutab petitsioonikomisjoni olulist rolli õigusriigi põhimõtte võimalike rikkumiste tuvastamisel ja teatavaks tegemisel, võttes arvesse kodanikelt saadud arvukaid petitsioone õigusriigi põhimõtte rikkumiste kohta; on kindlalt veendunud, et kõigi ELi kodanike ja nende põhiõiguste täieliku kaitse kogu liidus saab tagada juhul, kui liikmesriigid järgivad täielikult kõiki õigusriigi põhimõtteid ja austavad teisi ELi lepingu artiklis 2 sätestatud väärtusi, sest puudused ühes liikmesriigis mõjutavad teisi liikmesriike ja liitu tervikuna; rõhutab, et õigusriik on üks liidu ühistest väärtustest ja seega otsustavalt tähtis liidu eesmärkide saavutamiseks; juhib tähelepanu sellele, et õigusriigi edendamine ja toetamine on ELi ja liikmesriikide jagatud vastutus;
2. juhib tähelepanu sellele, et õigusriigi põhimõtted on seaduslikkus, õiguskindlus, võimude lahusus, täidesaatva võimu omavoli keeld, tulemuslik ja täielikult põhiõigusi austav ja ELi õigust järgiv kohtulik kaitse sõltumatute ja erapooletute kohtute poolt, võitlus karistamatuse vastu, kohtuotsuste õigeaegne täitmine, kõigi ametiasutuste alatine allumine kehtestatud seadustele ja menetlustele ning võrdsus seaduse ja riiklike ametiasutuste ees; rõhutab, et sellised põhimõtted on ühised kõikidele liikmesriikidele, olenemata nende eraldiseisvatest õigussüsteemidest;
3. rõhutab, kui olulised on parlamendi soovitused, mis on sätestatud parlamendi 24. juuni 2021. aasta resolutsioonis, mis käsitleb komisjoni 2020. aasta aruannet õigusriigi kohta¹; märgib kahetsusega, et komisjon ei käsitlenud 2021. aasta aruandes õigusriigi kohta kõiki neid soovitusi piisavalt ega hõlmanud piisavalt kõiki õigusriigiga seotud küsimusi;
4. rõhutab, et kohtusüsteemi vastutavus, prokuratuuri ja kohtusüsteemi sõltumatus ning kohtuotsuste täitmine on õigusriigi kriitilise tähtsusega komponendid; kutsub komisjoni üles tagama ELi põhiväärtuste täitmine liikmesriikidepoolse rikkumise korral või kui liikmesriigid ei võta meetmeid riigi tasandist madalamate üksuste toime pandud rikkumiste korral, et suurendada kodanike usaldust kohtusüsteemi vastu; palub komisjonil kasutada selleks kõiki tema käsutuses olevaid vahendeid, eelkõige õigusriigiga seotud tingimuslikkuse korda, kui see on asjakohane; kutsub liikmesriike üles kaitsma kohtunikke ja prokuröre poliitiliste rünnakute ja surve eest, millega püütakse kahjustada nende tööd, ning säilitama täielikult nende sõltumatus;
5. juhib tähelepanu asjaolule, et COVID-19 pandeemiast tulenevate probleemide kohta on esitatud palju petitsioone²; tuletab sellega seoses meelde, et Veneetsia komisjon jälgib praegu liikmesriikides pandeemia tagajärjel võetud meetmeid ja nende mõju demokraatiale, õigusriigile ja põhiõigustele; kutsub komisjoni üles uurima ja jätkama oma tulevastes aruannetes selle hindamist, kas COVID-19-ga seotud meetmed olid ajaliselt piiratud ning kas nende vajalikkus ja proportsionaalsus oli õigustatud, ning

¹ ELT C 81, 18.2.2022, lk 27.

² Vt petitsioonid nr 1438/2020, 1469/2020, 1493/2020, 1501/2020, 0038/2021, 0046/2021, 0053/2021, 0106/2021, 0152/2021, 0186/2021 ja 0533/2021.

teavitama avalikkust hindamise tulemustest; nõuab pandeemia aegsete kontrolli- ja tasakaalustusmeetmete hindamist; märgib murega, et mitme liikmesriigi kohtud on juba otsustanud, et teatavad meetmed ei olnud kooskõlas riigi põhiseadusega; rõhutab, kui vajalik on, et selge õiguslik regulatsioon oleks paigas enne kriisi; rõhutab, et liikmesriigid peaksid kasutama ära COVID-19 kogemusi, et tagada tulevaste kriiside lahendamine vajaliku vastutuse ja läbipaistvusega; tunnustab jõupingutusi, mida tegid ombudsmanid ja inimõigustega tegelevad institutsioonid, et tagada oma töö järjepidevus vaatamata suurtele probleemidele, millega nad silmitsi seisid;

6. märgib, et COVID-19 pandeemia tõttu kehtestasid valitsused mitmes liikmesriigis kiiresti eriolukorra ja dekreet-seadused ning et see on mõjutanud riikide õigussüsteemi toimimist ja kohtute tegevust; peab kahetsusväärseks mõne liikmesriigi parlamendi puudulikku osalust otsuste tegemises ja osa parlamentide otsustamisse kaasamata jätmist, samuti mitmes liikmesriigis parlamendi sulgemist pandeemia ajal, mille tulemusel on suurenenud valitsuste mõjuvõim ning vähenenud vastutavus ja läbipaistvus;
7. kutsub ELi institutsioone ja liikmesriike üles parandama kohtusüsteemi tulemuslikkust, töötades välja ja rakendades struktuurireforme ja kõrgetasemelist digiteerimist, mis on osutunud kohtuasjade kuhjumise ennetamiseks, eriti COVID-19 pandeemia esimeses etapis; rõhutab, et tõhusa kohtusüsteemi kujundamiseks on vaja piisavaid rahalisi vahendeid ja inimressursse;
8. on sügavalt mures Poola konstitutsioonikohtu staatuse, prokuröride ja valitsuse (eelkõige peaprokuröri ja justiitsministri) lähedaste suhete ning mitte ainult ELi õiguse nõuete, vaid ka Euroopa inimõiguste konventsiooni ja Poola põhiseaduslike nõuete täieliku eiramise pärast³; on mures ka Ungari kohtusüsteemi erapooletuse⁴ ja Hispaania kohtusüsteemi sõltumatus⁵ pärast;
9. rõhutab kohtuotsuste täideviimise hädavajalikkust nii riiklikul kui ELi tasandil ning mõistab hukka Euroopa Liidu Kohtu ja liikmesriikide kohtuotsuste täitmata jätmise asjaomaste avalike asutuste poolt; rõhutab, et kooskõlas ELi aluslepingutega tuleb Euroopa Liidu Kohtu kohtuotsuseid rakendada õigeaegselt ja ilma viivitusteta⁶, eelkõige neid kohtuotsuseid, mille eesmärk on ennetada diskrimineerimist soo, rassi, nahavärvi, etnilise või sotsiaalse päritolu, geneetiliste omaduste, keele, usutunnistuse või veendumuste, poliitiliste või muude arvamuste, rahvusvähemusse kuulumise, varalise seisundi, sünnipära, puude, vanuse või seksuaalse sättumuse tõttu;
10. peab kahetsusväärseks Kataloonia valitsusasutuste suhtumist, kes hooplevad avalikult selle üle, et keelduvad täitmast pädevate kohtute otsuseid haridusvaldkonnas, rikkudes ilmselgelt laste õigust omandada haridust liikmesriigi ametlikus keeles; on seisukohal, et lisaks hagejate ahistamisele paneb selline suhtumine ja tegevus ohtu õigusriigi ja võimude lahususe põhimõtete järgimise, millega kahjustatakse tõsiselt õiguskorda ning rikutakse kodanike õigusi;

³ Petitsioonid nr 0559/2020, 1154/2020, 1246/2020, 1360/2020 ja 0869/2021.

⁴ Petitsioon nr 1512/2020.

⁵ Petitsioonid nr 1180/2020, 1182/2020, 1326/2020, 1367/2020, 1561/2020 ja 0353/2021.

⁶ Vt petitsioon nr 0858/2017 katalaani keele süvaõppe mõju kohta koolides peredele, kes piirkonda kolivad.

11. kutsub komisjoni üles tugevdama korruptsiooni ennetamise meetmeid⁷, et suurendada avaliku haldustegevuse läbipaistvust ja parandada juurdepääsu lobitöö ja erakondade rahastamise järelevalvega seotud teabele; rõhutab, et korruptsioonivastased meetmed on liidu majanduslike huvide kaitsmisel ning kestliku majanduskasvu jaoks määrava tähtsusega; toonitab, et need meetmed on iseäranis pandeemiaga seotud protsessides ülimalt olulised, et ennetada rikkumisi ja ametiseisundi kuritarvitamisi, mis võivad pärssida liikmesriikide ja liidu kriisist taastumist; hoiatab liikmesriike, et loobumine korruptsioonivastasest võitlusest kujutab endast ohtu, eriti COVID-19 pandeemia ajal, sest otsustusprotsessid on üldiselt kiirenenud ja avaliku halduse menetlused lihtsustunud, näiteks selliste haldusmenetluste puhul nagu avalikud hanked, mille tulemusel sõlmitakse lepingud ilma konkurentsipõhiste menetlusteta või otse;
12. väljendab muret nende rikkumisest teatajate ohutuse pärast, kes toovad ilmsiks korruptsiooni⁸ või muu ebaseadusliku tegevuse⁹ ja kogevad seetõttu oma põhiõiguste rikkumist;
13. peab kahetsusväärseks asjaolu, et meedia sõltumatus ja ajakirjanike turvalisus ei ole täielikult tagatud; rõhutab mitmekesise meedia tähtsust ja vajadust kaitsta ajakirjanikke ähvarduste ja rünnakute eest, et ennetada enesetsensuuri, tagada väljendus- ja sõnavabadus ja õigus teabele ning kaitsta ajakirjanike elukutset; rõhutab uurivate ajakirjanike otsustavat rolli võitluses korruptsiooni, pettuste ja ebaseaduslike tegevuste vastu, millel on negatiivne mõju ELi eelarvele; kordab sellega seoses vajadust kaitsta uurivat ajakirjandust üldsuse osalemise vastaste strateegiliste hagide (vaigistuskaebuste) eest, pidades eriti silmas nende mõju väiksematele väljaannetele ja vabakutselistele ajakirjanikele; märgib, et isiklik ahistamine, hirmutamise ja surmaga ähvardamine on eriti murettekitavad ning et ähvardamine internetis on tõusuteel kogu ELis; rõhutab, et ajakirjanikud ja meedia, kes varustavad kodanikke faktikontrolli läbinud teabega COVID-19 pandeemia kohta, seisavad silmitsi takistustega; väljendab muret ajakirjanike COVID-19 pandeemia ja sellest tuleneva kriisi ajal halvenenud majandus- ja töötingimuste üle ning rõhutab töötuse määra märkimisväärset kasvu selles sektoris; kutsub komisjoni üles parandama vahendeid, millega hinnatakse valitsuste võetavaid meetmeid, mis võivad õhnestada teabevabadust ja meedia mitmekesisust;
14. kordab, et meedia sõltumatust rikutakse sageli riiklike toetuste kaudu ning eriti kahetsusväärse kombel ka ELi poliitika ja programmide populariseerimiseks ette nähtud ELi rahastuse kuritarvitamise teel;
15. juhib tähelepanu vajadusele sotsiaalmeedia ja -võrgustike platvormide parema reguleerimise ja suurema läbipaistvuse järele¹⁰; võtab teadmiseks meediasektori horisontaalse hindamise piiratud ja veebimeedia puuduliku esindatuse Euroopa Komisjoni 2021. aasta aruandes õigusriigi olukorra kohta (COM(2021)0700);
16. teadvustab, et valeuudised ja nende kaudu leviv ELi kodanikele suunatud väärinfo

⁷ Vt näiteks petitsioon nr 0822/2020 väidetava korruptsiooni kohta Bulgaarias ja petitsioon nr 0194/2020 väidetava korruptsiooni kohta Slovakkias.

⁸ Vt petitsioon nr 0242/2021.

⁹ Vt petitsioon nr 1056/2021 ebaseaduslikest metsaraietest teatavate vihjeandjate ja ajakirjanike kaitse kohta.

¹⁰ Vt petitsioonid nr 1336/2020, 0036/2021, 0137/2021, 0691/2021 ja 0719/2021.

kujutavad endast ohtu demokraatiale ELis¹¹, eriti COVID-19 pandeemia ajal; märgib, et väärinfot tuleb kontrollida ja selle vastu tuleb võidelda tagatistega, ilma et sellega kaasneks teabe saamise ja edastamise õiguse rikkumine avaliku sektori asutuste sekkumise näol, ning seega vältida Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 11 lõike 1 rikkumist;

17. on mures naiste, mustanahaliste ja muu kui valge nahavärviga inimeste, rändajate ja põgenike, LGBTIQ inimeste¹² ning vähemuste, eriti romade vastu suunatud vaenukõne ja vaenukuritegude ning usuliste veendumuste ja poliitiliste ideedega seotud vaenukõne ja vaenukuritegude sagenemise pärast; on sügavalt mures asjaolu pärast, et rahvusvahelised ja riiklikud inimõiguste organisatsioonid on rõhutanud internetis leviva vaenukõne sagenemist, mida sageli panevad toime poliitikud, sageli just vähemuste vastu, ja mis õhustab inimväärikut, vabadust, võrdsust ja inimõiguste, sealhulgas vähemuste hulka kuuluvate isikute õiguste austamist, ning on vastuolus mitmekesisuse, mittediskrimineerimise, sallivuse, õigluse, solidaarsuse ning naiste ja meeste võrdõiguslikkuse põhimõtetega; kutsub komisjoni üles jätkama tööd selle probleemi vastu võitlemiseks tulemuslike kriteeriumide kehtestamisel ning tegema seda süsteemi mitmekesisust kahjustamata;
18. peab kahetsusväärseks, et mõned liikmesriigid ei ole nõukogu raamotsust rassismi ja ksenofoobia kohta¹² riiklikku õigusesse täielikult ega nõuetekohaselt üle võtnud; taunib asjaolu, et rassilise võrdõiguslikkuse direktiivi¹³ sätteid ei rakendata siiani kõikides liikmesriikides nõuetekohaselt;
19. rõhutab, et komisjoni õigusriigi olukorda käsitleva aastaaruande järeldusi tuleks rakendada konkreetsete poliitiliste meetmetena, et kasutada õigusriigi põhimõtete rikkumistega tegelemiseks täielikult ja tulemuslikult kõiki liidu tasandil kättesaadavaid vahendeid, nagu rikkumismenetlused, sealhulgas kiirendatud menetlused, ajutiste meetmete taotlused Euroopa Kohtus ja Euroopa Kohtu otsuste mittetäitmise asjus võetavad meetmed, samuti ELi rahandusalaste õigusaktide ning kohalduvate valdkonnapõhiste ja finantsreeglite kohaselt saadaval olevaid vahendeid, mida kasutatakse ELi eelarve tulemuslikuks kaitsmiseks, sealhulgas maksetähtaegade arvestamise katkestamine, maksete peatamine, finantskorrektsioon või kulutuste ELi eelarvest rahastamise välistamine, ning tingimuslikkuse määruses, õigusriigi raamistikus ja Euroopa Liidu lepingu artiklis 7 sätestatud menetlusi, mis käsitlevad ELi põhiväärtuste ohustamist liikmesriikides; nõuab tungivalt, et komisjon kasutaks oma vahendeid, sealhulgas korruptsioonivastase võitluse aruannet üldises õigusriigi mehhanismi kontekstis, tulemuslikumalt ja õigeaegsemalt; palub komisjonil lisada tulevastesse õigusriigi olukorda käsitlevatesse aruannetesse riigipõhised soovitusel koos kohaldamise tähtaegade, eesmärkide ning konkreetsete võetavate poliitikameetmetega; rõhutab, et kodanike petitsioonides on väljendatud suuri ootusi kiire ja tulemusliku liidu tasandi sekkumise suhtes õigusriigi põhimõtete rikkumiste lõpetamiseks;

---

¹¹ Vt petitsioonid nr 1310/2019, 0268/2020, 0743/2020 ja 1293/2020.

¹² Nõukogu 28. novembri 2008. aasta raamotsus 2008/913/JSK, teatud rassismi ja ksenofoobia vormide ja ilmingute vastu võitlemise kohta kriminaalõiguse vahenditega.

¹³ Nõukogu 29. juuni 2000. aasta direktiiv 2000/43/EÜ, millega rakendatakse võrdse kohtlemise põhimõte sõltumata isikute rassilisest või etnilisest päritolust.

20. toonitab, et eriti oluline roll on kodanikuühiskonna organisatsioonidel ja et nad peavad saama tegutseda ilma riigiasutuste põhjendamatu sekkumiseta; kutsub komisjoni üles edendama esindusühenduste ja kodanikuühiskonna organisatsioonidega, sealhulgas terrorismiohvrite organisatsioonide ja ühendustega, avatud, läbipaistvat ja korrapärast dialoogi, et võtta arvesse kõiki nende muresid ja kaasata neid tulemuslikumalt läbivaatamise tsükli kõikidesse etappidesse; rõhutab vajadust lubada esitada pöördumisi kõigis ELi ametlikes keeltes ja tagada temaatiliselt struktureeritud konsultatsioonid, et tõsta protsessi tulemuslikkust ja suurendada väärtuslikku tagasisidet, ning vajadust pikemate konsulteerimisperioodide järele, et tagada kõigi kodanikuühiskonna organisatsioonide ja vabaühenduste, sealhulgas väiksemate vabaühenduste nõuetekohane osalemine; kutsub liikmesriike üles lähtuma osalevate kodanikuühiskonna organisatsioonide ja vabaühenduste valikus läbipaistvuse ja avalikustamise põhimõttest;
21. teeb ettepaneku luua kodanike õigusriigiplatvorm – digiplatvorm, mida haldaks parlament ja mis võimaldaks kodanikel õigusriigialastest puudujääkidest, kitsaskohtadest ja rikkumistest teada anda ja oma kogemusi jagada; leiab, et selline platvorm oleks kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artikli 11 lõikes 1 sätestatud eesmärkidega ja parlamendi sooviga toimida sillana kodanike ja ELi vahel, kuna see annaks neile võimaluse omavahel kogemusi ja seisukohti vahetada ning looks juurdepääsetava avaliku foorumi, kus saab vahetult jagada isiklikke ja kollektiivseid pöördumisi ja teha need nähtavaks õigusriigi ja muude ELi lepingu artiklis 2 sätestatud väärtuste järgimise jälgijatele, nagu ELi institutsioonid, juristid, kodanikuühiskonna organisatsioonid, järelevalvajad, ajakirjanikud ja teadlased; rõhutab, et parlamendil ei ole kohustust nende ütluste alusel tegutseda, kuid platvorm aitaks kodanike muresid paremini mõista, võimaldaks Euroopa Liidu lepingu artiklis 2 sätestatud väärtustega seotud ohud, puudujäägid ja rikkumised kogu liidus paremini nähtavaks teha ning kokkuvõttes tugevdaks õigusriigi kultuuri ja ELi institutsioonide suhtlust kodanikega; teeb ettepaneku, et neile, kes teatavad õigusriigi põhimõttega seotud probleemidest, võiks platvormil anda teavet ka petitsiooni esitamise kohta;
22. rõhutab, kui oluline on Euroopa Liidu usaldusväärsus ühinemise kontekstis, kuna keskendumine kandidaatriikide ja potentsiaalsete kandidaatriikide kohtusüsteemi sõltumatusele, kui samal ajal on liidus endas selleteemalisi vastuolusid ja lahendamata probleeme, avaldab negatiivset mõju kogu protsessile; rõhutab, et komisjon peaks arvesse võtma kontrollikoja 2022. aasta jaanuari eriaruannet „ELi toetus õigusriigi toimimisele Lääne-Balkani riikides“, mis seda seisukohta toetab; kutsub komisjoni üles vältima ühinemisprotsessis tõrkeid, mis on tingitud vähesest usaldusväärsest õigusriigi küsimustes, ning juhib tähelepanu sellele, et komisjon peaks siseküsimused ennetavalt lahendama, töötades samal ajal kandidaatriikidega õigusriigi põhimõtete kallal;
23. on mures Białowieża metsa pärast, kus ei järgita metsamajandamist käsitlevaid ELi keskkonnaalaseid õigusakte, nagu on märgitud Poola kodanike esitatud petitsiooninr 0805/2017; kutsub komisjoni üles petitsiooni arvesse võtma ja uurima lähemalt piiritõkke mõju nii taimestikule kui ka loomastikule, ning kordab, et komisjon peaks selle küsimuse Poolale esitatavates riigipõhistes soovitusetes teemaks võtma;
24. väljendab äärmist solidaarsust ja täielikku toetust kõigi terrorismiohvrite suhtes;

mõistab hukka asjaolu, et ametisolevad valitsused peavad läbirääkimisi relvastatud rühmituste juhtidega; peab kahetsusväärseks, et mõned terrorirünnakute juhtumid on siiani lahendamata, eelkõige terroristliku rühmituse ETA toime pandud 379 mõrva¹⁴.

---

¹⁴ Teabekogumissmissioon Hispaaniasse Vitoriasse ja Madridi seoses terroristliku rühmituse ETA sooritatud 379 lahendamata mõrvajuhtumiga.

TEAVE VASTUVÕTMISE KOHTA NÕUANDVAS KOMISJONIS

Vastuvõtmise kuupäev	15.3.2022
Lõpphääletuse tulemus	+: 20 -: 9 0: 5
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Alviina Alametsä, Andris Ameriks, Marc Angel, Margrete Auken, Jordan Bardella, Alexander Bernhuber, Markus Buchheit, Ryszard Czarnecki, Tamás Deutsch, Francesca Donato, Eleonora Evi, Agnès Evren, Gheorghe Falcă, Emmanouil Fragkos, Gianna Gancia, Alexis Georgoulis, Peter Jahr, Stelios Kypouropoulos, Cristina Maestre Martín De Almagro, Dolors Montserrat, Ulrike Müller, Emil Radev, Frédérique Ries, Alfred Sant, Massimiliano Smeriglio, Yana Toom, Loránt Vincze, Michal Wiezik, Tatjana Ždanoka, Kosma Złotowski
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed	Isabel Benjumea Benjumea, Maite Pagazaurtundúa, Demetris Papadakis, Anne-Sophie Pelletier

NIMELINE LÕPPHÄÄLETUS NÕUANDVAS KOMISJONIS

20	+
PPE	Isabel Benjumea Benjumea, Alexander Bernhuber, Agnès Evren, Gheorghe Falcă, Peter Jahr, Stelios Kympouropoulos, Dolores Montserrat, Emil Radev, Loránt Vincze
Renew	Ulrike Müller, Maite Pagazaurtundúa, Frédérique Ries, Yana Toom, Michal Wiezik
S&D	Andris Ameriks, Marc Angel, Cristina Maestre Martín De Almagro, Demetris Papadakis, Alfred Sant, Massimiliano Smeriglio

9	-
ECR	Ryszard Czarnecki, Emmanouil Fragkos, Kosma Złotowski
ID	Jordan Bardella, Markus Buchheit, Gianna Gancia
NI	Tamás Deutsch
The Left	Alexis Georgoulis, Anne-Sophie Pelletier

5	0
NI	Francesca Donato
Verts/ALE	Alviina Alametsä, Margrete Auken, Eleonora Evi, Tatjana Ždanoka

Kasutatud tähised:

+ : poolt

- : vastu

0 : erapooletu